

Fylkesmannen i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmarkku fylkkamánni
Tromssan ja Finnmarkun maaherra*

Handlingsplan 2019-2022

Regionalt næringsprogram

for Troms og Finnmark

Rullering 2020

Om handlingsplanen

Handlingsplan 2019-2022 er en plan over aktuelle tiltak i tilknytning til det enkelte satsingsområde i "Regionalt næringsprogram for Troms og Finnmark 2019-2022».

Hovedmål for Regionalt næringsprogram er:

«Et bærekraftig, lønnsomt og fremtidsretta landbruk som drives i samspill med den arktiske naturen og samfunnet».

I tillegg er det formulert mål under hvert satsingsområde. Disse målene fremkommer i tiltakstabellen under hvert satsingsområde.

De 13 satsingsområdene er:

- Omdømme
- Rekruttering
- Kompetanse
- Agronomi
- Melkeproduksjon
- Kjøttproduksjon
- Potet, grønnsaker og bær
- Modernisering av driftsbygninger
- Økologisk landbruk
- Skogbasert verdiskaping
- Videreforedling av mat
- Reiseliv
- Inn på tunet og Ut på vidda

(Rekkefølgen er ikke prioritert)

Tiltak som helt eller delvis gjennomføres i 2019-2022 er tatt med i planen. Tiltakene som er med er på ulike stadier. I prosjekter der ansvarlige, samarbeidspartnere og varighet er avklart, er dette tatt med. Der tiltaket er på planleggingsstadiet er ikke alle rubrikkene fullstendig utfylt i planen.

Handlingsplanen rommer både tiltak som er igangsatt, og tiltak en har intensjoner om å komme i gang med i løpet av året. Planen er ikke forpliktende for de som er ført opp som samarbeidspartnere. Dette fordi det i mange tilfeller vil være nødvendig med en avklaring av deltakelse i løpet av året.

Handlingsplanen blir til ved at Fylkesmannens landbruksavdeling lager en skisse til plan ut fra kjennskap til igangsatte og planlagte aktiviteter. Skissen sendes så på en bred innspillsrunde i partnerskapet, der faglagene, fylkeskommunen, Innovasjon Norge og Sametinget er sentrale aktører.

Handlingsplan for 2019-2022 ble vedtatt av Partnerskap landbruk i Troms og Finnmark i møte 14.03.2019. Planen er fireårig, men justeres årlig. Handlingsplan for det kommende året skal være justert og vedtatt av Partnerskap landbruk ved utgangen av november året før.

Hovedsatsingsområder for 2020

Partnerskapet i Troms og Finnmark mener det er viktig å jobbe for økt selvforsyning i regionen, spesielt med hensyn på beredskap. For å oppnå dette er følgende satsingsområder ekstra viktige:

- God agronomi
- Modernisering av driftsbygninger
- Økt satsing på grønnsaker og bær

Hensynet til klima må ha et gjennomgående fokus i all satsing.

1. Omdømme

Mål: Landbruket i Troms og Finnmark har et godt omdømme

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
<i>Landbrukskonferanse i Troms og i Finnmark</i>	<i>FM</i>	<i>Faglag, FK</i>	<i>2019</i>	<i>Gjennomført</i>
Nordnorsk Mat og reiselivsprosjekt	IN	FM, Sametinget, FK	2019-2021	I gang
Invitere inn presse til fjøsåpninger ved nybygg/ombygging	Gårdbrukere	Faglag, kommunene, utstyrsleverandører	Kontinuerlig	I gang
Lage visningsturer for lokal, regional og nasjonal presse til gode tradisjonelle gårdsbruk, vise mangfold og gode arbeidsplasser innenfor landbruket	Faglag		kontinuerlig	Anbefalt
Eksempelsamling over gode bruk med fokus på muligheter. Artikler/nettsaker/filmsnutter?	Faglag, FM, NLR		Kontinuerlig	Anbefalt
Bruke nettsiden/facebooksiden til Arktisk landbruk mer aktivt www.arktisklandbruk.no	NLR	Alle	Kontinuerlig	I gang
Fjøsrunder til alle melkebruk en gang pr år med fokus på dyrevelferd, dyrehelse, hygiene	TINE		Kontinuerlig	I gang
Tilsvarende fjøsrunder på Edelgris	Nortura		Kontinuerlig	I gang
Avfallshåndtering, finne gode metoder for innsamling av plast	Gårdbrukere, kommunene	Faglag		Anbefalt

2. Rekruttering

Mål: Landbruket i Troms og Finnmark er en attraktiv næring der også ungdom vil delta

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Grüne woche – rekruttering er tema på regiondagen	LMD		2020	Under planlegging
Generasjonsskiftekurs	Landbruk Nord			I gang
SápmiAgri – utviklingsprosjekt i Porsanger, Karasjok, Kautokeino, Tana, Nesseby	Partnerskapet		2017-2020	I gang
Fram Agro – generasjonsskifte	IN			I gang
<i>Hålogalandssamlinga</i>	<i>SNS, TLS</i>			<i>Årlig / gjennomført 2019</i>
<i>Finnmarkssamlinga (Fylkesmannen er med annet hvert år, var med i 2019, skal dette videreføres fra Fylkesmannens side?)</i>	<i>FM, FK, Nortura</i>		<i>Februar 2019</i>	<i>Årlig / gjennomført 2019</i>
Skygg en rådgiver på jobb	Bondelaget, VGS	TINE, Nortura, NLR		I gang
Dynamisk strategi – veivalg for økt lønnsomhet	NLR		2 år	I gang
Delta på yrkesorienteringsmesser	VGS, faglag, næringsmiddelindustrien			Årlig
Voksenagronom	Tana vgs, Senja vgs			I gang
Rekrutteringsstilling ved videregående skoler	VGS			Under planlegging

3. Kompetanse

Mål: Alle aktører i landbruket har god kompetanse om landbruksdrift under arktiske forhold

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
SápmiAgri – utviklingsprosjekt i Porsanger, Karasjok, Kautokeino, Tana, Nesseby	Partnerskapet		2017-2020	I gang
<i>Árbbediehttu – tradisjonell kunnskap</i>	TVG		2019	Nytt
Voksenagronom	TVG, SVG			kontinuerlig
Felles arktisk landbruksfaglig senter Senja og Tana videregående skoler, med fast stilling ved Tana vgs	TVG, SVG	FK, FM, faglagene	Fast	Under planlegging
Landbrukshelga, samlinger, seminar	SNS		Årlig	I gang
Hålogalandssamlinga	SNS		Årlig	I gang
Finnmarkssamling	FK / Nortura		Årlig	årlig
Egen kompetansemegler innen landbruk i Nord Norge	NLR		2022	Under planlegging /
Opprette arktisk fagskole på Senja vgs	FK	NNLR, TLS		Under planlegging
Opplæring av vertsgårder som mottar lærlinger	VGS, opplæringskontorene	Faglagene		Anbefalt
Oppgradering av bygningsmasse på landbruksskolene	FK	SVG, TVG		Spilt inn til Fylkestinget i Troms

4. Agronomi

Mål: Effektiv og bærekraftig utnyttelse av grovfôrarealene på innmark

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Nydyrkingsprosjekt i Kvæfjord	Kvæfjord kommune	NLR, FM	2015-	I gang
Oppfordre til flere nydyrkingsprosjekter	Kommunene	FM, NLR		
Alternative dreneringsmåter på oppdyrket myr for bedre agronomi og redusert klimautslipp	NIBIO	Forskningsrådet, FM	2019-2021	Under planlegging
Kursing av TINE- og NLR-rådgivere om miljøgevinst ved god agronomi/riktig grovfôr dyrking	NLR/Tine			I gang
Klimapåvirkning – lønnsomhet for bonden og miljøet	NLR			Under planlegging
Presisjonslandbruk – fremtidens landbruk	NLR		2019 -	I gang
God agronomi gir godt grovfôr og god økonomi	NLR		Kontinuerlig	I gang

5. Melkeproduksjon

Mål: God lønnsomhet og høy kvalitet i melkeproduksjonen i Troms og Finnmark

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Markedsføring av geitmelk/ost fra Nord-Norge som arktiske produkter	TINE	Faglag		Anbefalt
Godt grovfôr gir god økonomi i melkeproduksjonen – kurs	NLR		2019-2022	Kontinuerlig
Støtte opp om kurs og kompetansetiltak i geiteholdet	FM, FK	TLS, TINE		Anbefalt
Bedre utnyttelsen av melkekvote	Melkebønder	Faglag		kontinuerlig
Sikre volum på melk til anleggene i Troms og Finnmark for å utnytte kapasitet. Unngå reduksjon i kvoter.	TINE, faglag			Anbefalt

6. Kjøttproduksjon

Mål: Troms og Finnmark skal være selvforsynt med egg og grovfôrbaserte kjøttprodukter

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Kjøtt i Troms og Kjøtt i Finnmark – sikre tilførsel av slakt til anleggene i Troms og Finnmark	Nortura	FM, FK, Sametinget, Felleskjøpet, TINE, Tyr, faglag	2019-2021	I gang
Dronevakt – bruk av droner for å redusere tap av sau i utmark	Ruralis		2019-2021	Under planlegging
Arktisk kje- kje hotell	Arktisk kje	Senja vgs, IN, FM, Sametinget	2019-	I gang
Satsing på mer grasfôra kjøtt	FM	Debio	2019-20	I gang
Stimulere og legge til rette for bruk av ny teknologi som sikrer målretta beiting – No fence	Sau- og geit, NIBIO	FM, Forskningsrådet		Anbefalt
Markedsføring av kje kjøtt fra Nord-Norge som arktiske produkter	Arktisk kje			Kontinuerlig
Godt grovfôr gir god økonomi i kjøttproduksjonen – kurs	NLR		2019-2022	Kontinuerlig

7. Potet, grønnsaker og bær

Mål: Øke produksjonen av potet, grønnsaker og bær i Troms og Finnmark

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Grønt i Nord-prosjekt	NLR	NIBIO, BAMA	2019-2021	Nytt
Bær i Nord	NLR		2018-2021	Nytt
Stimulere til oppal av stedeget plantemateriale	Faglag	Graminor, planteskoler		Anbefalt
Stimulere til produksjon av egne settepoteter i Troms og Finnmark	Faglag			Anbefalt

8. Modernisering av driftsbygninger

Mål: Moderne og effektive driftsbygninger for en fremtidsrettet husdyrproduksjon i Troms og Finnmark

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Fokus på nye krav til driftsbygninger til melkeproduksjon (omsorgsbinger, mosjonskrav fra 2024) og (løsdrift fra 2034). Lage eksempelsamling på gode løsninger	Mattilsynet	IN, TINE, NLR, LN		Anbefalt
Gode finansieringspakker fra IN, https://www.innovasjon Norge.no/no/tjenester/landbruk/finansiering-for-landbruket/tradisjonelt-landbruk/	IN	Faglagene gjennom jordbruksavtalen		Kontinuerlig
Investeringsstilskudd for å redusere klimautslipp, gjødsellager	IN			Kontinuerlig
Stimulere til å bygge/oppgradere driftsbygninger for å få de mest mulig klimasmart	IN			Kontinuerlig
Studieturer for å se på rimelige og gode løsninger på driftsbygninger		Faglag, NLR, FM, kommuner		Kontinuerlig
NLR – tverrfaglig samarbeid bygg, HMS og økonomi – oppfølging av enkeltbruk	NLR		2019-2020	I gang

9. Økologisk landbruk

Mål: Å øke økologisk produksjon og forbruk av økologiske landbruksprodukter

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Økomatpris Nord-Norge	FM Troms og Finnmark, FM Nordland		Årlig	I gang
Fagsamling økologisk grovfôrproduksjon	NLR			Anbefalt
Økologisk førsteråd, grupperåd og videre rådgivning.	NLR		Kontinuerlig	I gang
Arrangere kurs om produksjon av økologisk potet, grønt og bær	NLR, TLS			Anbefalt

10. Skogbasert verdiskaping

Mål: Øke verdiskapingen fra skogen i Troms og Finnmark

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Få på plass tredriver i Troms ev. endre til videreføre tredriver Troms	FM	IN, Kystskogbruket	2019 / 2020-2022	Under arbeid
Videreføre tredriverprosjektet i Finnmark	FM	IN	2019-2022	I gang
<i>Kursserie om bioenergi</i>	<i>IN</i>		<i>2019</i>	<i>gjennomført</i>
Studietur for skog- og trebedrifter i Troms og Finnmark	Finnmark Treforum	Skognæringa kyst i Troms	2019	Gjennomføres i november
Utvide bedriftsoversikten for skog- og trenæringa i Finnmark til også å gjelde Troms	FM	Finnmark Treforum, Skognæringa kyst i Troms	2020	I gang
Tilrettelegge for økt bruk av fjern- og nærvare fra bioenergi	Kommunene	Byggeiere, IN	Fortløpende	I gang
Bistå Finnmark Treforum i form av sekretariatsfunksjon	FM		Fortløpende	I gang
Tilby kurs for sagbruksaktører etter behov	Finnmark Treforum	Skognæringa kyst i Troms	Fortløpende	I gang
Stimulere til flisproduksjon på gårdsnivå. Bruk av flis som talle, oppvarming, etc.	Næringa	FM	Kontinuerlig	Anbefalt

11. Videreforedling av mat

Mål: Øke produksjonen og mangfoldet av lokal mat og matspesialiteter fra Troms og Finnmark.

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Delta på Matstreif i Oslo	FM, IN	Produsenter	Årlig	I gang
Delta på Grüne Woche	IN, FM	Produsenter	Ved invitasjon	I gang
Studieturer for nye lokalmatprodusenter	FM	IN	Jevnlig	I gang
Smaksverksteder	Matstrategigruppa		Jevnlig	I gang
<i>Inspirasjonssamlinger i kommuner, anbefaler videreføring for 2020</i>	<i>FM</i>	<i>IN, FK, NIBIO</i>	<i>2019</i>	<i>Gjennomført</i>
Arktisk kje - kjehotell	TLS	IN, Sametinget, FM	2019-	I gang
<i>Salgsnettverk Troms og Finnmark, forprosjekt gjennomført</i>	<i>Reisa AS</i>	<i>IN, FM</i>	<i>2019</i>	
Støtte opp om lokale og regionale matfestivaler	IN, FM, FK		Kontinuerlig	I gang
Støtte opp om Bondens marked	Næringa	FM, IN, FK	Kontinuerlig	I gang

12. Reiseliv

Mål: Lønnsomme reiselivstilbud på gårder i Troms og Finnmark.

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
<i>Inspirasjonssamlinger i kommuner, anbefaler videreføring for 2020</i>	FM	IN, FK, NIBIO	2019	Gjennomført
Nytt prosjekt på mat/grønt reiseliv	FM, IN, FK	NordNorsk reiseliv	2019-2021	I gang
Gjenbruk av ledig gårdsbebyggelse i kulturbasert reiseliv	NLR	FK, UKL	2019-2021	Nytt
Bærekraftig reiseliv som er tydelig kommunisert og avklart. Det må gjøres en vurdering av ulike paragrafer i frilufsloven, med hensyn til kommersiell bruk. Beitebruk/utmarksturisme	Troms utmarkslag, Bondelaget	<i>Visit Tromsø, Visit Senja har prosjekter på gang</i>	2019	Under planlegging / status??

13. Inn på tunet og ut på vidda

Mål: Skape lønnsomme Inn på tunet og Ut på vidda-tilbud som kan gi mange en meningsfylt hverdag med mestring, utvikling og trivsel.

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
<i>Informasjonsmøter i utvalgte kommuner, målgruppe kjøpere av tjenester – anbefaler at dette gjøres i 2020</i>	FM	Helse- og sosialavdelingen og oppvekst- og barnevernavdelingen hos FM	2020	Ikke gjennomført i 2019
Inn på tunet-konferanse Troms og Finnmark	FM		2020	Nytt
<i>Faste nyhetsbrev om Inn på tunet</i>	FM		Kontinuerlig	Nytt – ikke gjennomført i 2019
Faste nyhetsbrev om Ut på vidda	FM		Kontinuerlig	I gang
Gårder som pedagogisk arena	4H		2018-	I gang

Forkortelser

FM - Fylkesmannen

FK - Fylkeskommunene

IN - Innovasjon Norge

NLR- Norsk landbruksrådgiving

LN - Landbruk Nord

Partnerskapet - regionalt partnerskap for landbruksrelatert næringsutvikling

SNS - Studieforbundet næring og samfunn

TLS - Troms landbruksfaglige senter

TVG-Tana videregående

VGS - Videregående skoler

NNLR - Nordnorsk landbruksråd

NIBIO - Norsk institutt for landbruksrådgiving

NSG - Norsk sau og geit

Matstrategigruppa (FM, IN, NIBIO, FK, Sjømatrådet)

UKL – utvalgte kulturlandskap

Rullering 2020